

Κυρίες και Κύριοι,

Βρισκόμαστε σήμερα σε μια περίοδο στην οποία η ελληνική οικονομία έχει φτάσει στα πιο ικανοποιητικά επίπεδα όλης της μεταδικτατορικής περιόδου. Διανύουμε το τέταρτο κατά σειρά έτος με θετική και αισθητή μεγέθυνση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) σε σταθερές τιμές, δηλαδή του πραγματικού ΑΕΠ. Παρόμοια επίδοση δεν υπήρξε τα είκοσι τελευταία χρόνια. Σημαντικότερο είναι ότι ο ρυθμός μεγέθυνσης βαίνει αυξανόμενος: 1,5% το 1994, 2,0% το 1995, 2,6% το 1996 και πιθανώς 3,7% για το 1997. Και για το 1998 η Υπηρεσία Εθνικών Λογαριασμών προβλέπει ρυθμό που θα ξεπερνά το 3,5%.

Το ΑΕΠ δεν είναι, βέβαια το μόνο κριτήριο για την επίδοση της οικονομίας. Είναι όμως το πιο περιεκτικό. Καλύπτει το σύνολο της οικονομίας και συνοψίζει καλύτερα από κάθε άλλο στατιστικό στοιχείο την πορεία της.

Η εικόνα που παρουσιάζει η πορεία αυτού του δείκτη είναι πολύ ευνοϊκή.

Είναι ίσως πρόωρο να διαπιστώσουμε ότι μπήκαμε στην πολυπόθετη σταθερή πορεία ανάπτυξης, σε ένα κύκλο όπου η ονομαστική και η πραγματική σύγκλιση με την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση συμβαδίζουν και αλληλοπροωθούνται.

Είναι όμως θεμιτό, θα έλεγα και αναγκαίο, να υιοθετήσουμε την υπόθεση εργασίας ότι μπαίνουμε σε μία νέα φάση της οικονομίας

με αισθητή αναπτυξιακή διάσταση, ώστε να αρχίσουμε να σκεπτόμαστε πως θα ενισχύσουμε την εξέλιξη αυτή, πως θα την εκμεταλλευτούμε. Αυτό είναι το νόημα της συζήτησης για την οικονομική πολιτική.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Το επίτευγμα που ανέφερα δεν είναι αποτέλεσμα μόνο της οικονομικής πολιτικής. Είναι το επιστέγασμα της κοινής προσπάθειας που όλες οι κοινωνικές τάξεις - εργαζόμενοι, επαγγελματίες, αγρότες, επιχειρηματίες - κατέβαλαν, με την πίστη, ότι επιτέλους κάτι πρέπει να γίνει, ώστε η ελληνική οικονομία να πάψει να είναι το προφανές πρότυπο μοναδικής αποτυχίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σήμερα, υπάρχει μια διάχυτη εμπιστοσύνη για την πορεία της οικονομίας και για την οικονομική πολιτική, που εκφράζεται με πολλαπλούς τρόπους: τις εισροές κεφαλαίων, την πορεία του χρηματιστηρίου, το ενδιαφέρον για μακρόχρονους τίτλους του δημοσίου, την επιτάχυνση των επιχειρηματικών επενδύσεων, τις αξιολογήσεις των διεθνών οργανισμών και την αναβάθμιση της αξιοπιστίας της ελληνικής οικονομίας.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις, όπως ήδη ανέφερα, η Ελλάδα θα πετύχει το 1997 ρυθμό μεγέθυνσης 3,5%, που είναι ο υψηλότερος της δεκαετίας του 1990 και από τους υψηλότερους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας και

η βελτίωση της κατάστασης στα γειτονικά Βαλκάνια θα επιτρέψουν μια γενικότερη βελτίωση των εξαγωγικών επιδόσεων, ενώ και οι προοπτικές για τον τουρισμό είναι φέτος ευνοϊκότερες. Για δεύτερο κατά σειρά έτος βρισκόμαστε σε πορεία πραγματικής σύγκλισης με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεν είναι αληθείς οι επικρίσεις της αντιπολίτευσης, ότι οδηγούμαστε μόνο σε ονομαστική σύγκλιση και ότι στην πραγματικότητα αποκλίνουμε από τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το χάσμα στο βιοτικό επίπεδο μεταξύ Ελλάδας και Ευρώπης μικραίνει.

Ας μην αναφερθεί η αντιπολίτευση στα γνωστά περί ευημερίας των αριθμών και επιδείνωσης της ευημερίας των πολιτών. Υπάρχουν, αναμφίβολα, σοβαρά κοινωνικά προβλήματα στη χώρα. Υπάρχει το μεγάλο πρόβλημα της ανεργίας, στο οποίο θα αναφερθώ αργότερα. Υπάρχουν προβλήματα δυσλειτουργιών του κράτους, των δημοσίων και ιδιωτικών επιχειρήσεων, τα οποία προσπαθούμε να αντιμετωπίσουμε. Όμως συγκριτικά, το 1996 η οικονομική κατάσταση στη χώρα βελτιώθηκε συνολικά για ευρύτατα τμήματα πληθυσμού και η τάση αυτή συνεχίζεται στο τρέχον έτος. Η οικονομική ανάπτυξη του συνόλου είναι όρος για την οικονομική ευημερία του κάθε ατόμου. Αν θέλουμε η κοινωνία να έχει τον άνθρωπο ως άξονα στη δράση της, τότε προπαντός πρέπει να επιμεληθούμε το γενικό συμφέρον και να σκύψουμε στα στοιχεία που μας σηματοδοτούν αν το υπηρετούμε ή όχι.

Θέλω να θυμίσω τις βασικές εξελίξεις, όπως διαμορφώνονται σήμερα. Μίλησα ήδη για την αύξηση του ΑΕΠ. Στην αύξησή του συνέβαλαν η εξαιρετικά έντονη ανάκαμψη της οικοδομικής

δραστηριότητας μετά από αρκετά χρόνια, και η μεγάλη αύξηση των δημόσιων επενδύσεων. Για το 1997 προβλέπεται επιτάχυνση τόσο των ιδιωτικών, όσο και των δημόσιων επενδύσεων καθώς και των εξαγωγών. Ειδικότερα, θέλω να επισημάνω την αυξητική τάση στην υλοποίηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων για το πρώτο τετράμηνο του 1997, που αντανακλά και τη θετική πορεία υλοποίησης του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης. Οι πληρωμές του πρώτου τετραμήνου αυξήθηκαν κατά 88% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 1996.

Ο πληθωρισμός σημείωσε και νέα σημαντική επιβράδυνση στο πρώτο πεντάμηνο του 1997. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του δείκτη τιμών καταναλωτή μειώθηκε στο 5,9% τον Απρίλιο του 1997 και εκτιμάται ότι θα υποχωρήσει κάτω από το 5,5% το Μάιο. Οι προοπτικές για τη διαμόρφωση των βασικών παραγόντων που προσδιορίζουν την πορεία του πληθωρισμού διαγράφονται ευνοϊκές και για τους υπόλοιπους μήνες του έτους. Η δημοσιονομική, η συναλλαγματική και η νομισματική πολιτική, θα εξακολουθήσουν από κοινού με την εισοδηματική πολιτική, να παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού.

Στο δημοσιονομικό τομέα το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε από 9,2% στο 7,4% το 1996. Για το 1997 προσβλέπουμε σε μια περαιτέρω σοβαρή μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος στο 4,2% του ΑΕΠ. Η γενικότερη αυτή βελτίωση επέτρεψε τους τελευταίους μήνες μια αξιοσημείωτη μείωση των επιτοκίων, που έδωσε τη δυνατότητα τόσο στο

Δημόσιο, όσο και στις επιχειρήσεις να καλύψουν με χαμηλότερο κόστος τις ανάγκες τους, και να ενισχύσουν έτσι από πλευράς κόστους την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Οι επιδόσεις αυτές επιτεύχθηκαν χωρίς να αυξήσουμε τα βάρη για τα επόμενα χρόνια και τις επόμενες γενεές. Το εξωτερικό χρέος του δημοσίου παρέμεινε στα τέλη του 1996 στα ίδια επίπεδα με αυτά του 1995, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε.

Οι θετικές επιπτώσεις της οικονομικής πολιτικής γίνονται αισθητές όχι μόνο στις επιχειρήσεις, αλλά και στο μέσο πολίτη. Χαρακτηριστικά, μπορώ να αναφέρω το όφελος που έχει μια οικογένεια με δύο παιδιά, που δανείστηκε 10 εκατομμύρια δρχ. για την αγορά κατοικίας. Μεταξύ 1993 και 1997 η οικογένεια αυτή έχει εξοικονομήσει, λόγω μείωσης των επιτοκίων, περίπου 1.100.000 δρχ. το χρόνο. Τα πιο πάνω ποσά θα μειώνονται με τη συνεχιζόμενη αποκλιμάκωση των επιτοκίων.

Στη διάρκεια του πρώτου τετραμήνου του 1997 το Υπουργείο Οικονομικών προχώρησε με επιτυχία στην έκδοση μακρόχρονων τίτλων, ώστε η χρονική διάρκεια του δημόσιου χρέους να επιμηκυνθεί, με θετικές επιδράσεις για την οικονομία και τον προϋπολογισμό. Η ανταπόκριση του κοινού και των θεσμικών επενδυτών εκφράζουν την εμπιστοσύνη των αγορών στις προοπτικές της οικονομίας και της δημοσιονομικής διαχείρισης και ενισχύουν το κλίμα αισιοδοξίας και τις θετικές επιδράσεις που αυτό ασκεί στην οικονομική δυναμική.

Η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας διατηρήθηκε σε γενικές γραμμές ισχυρή. Βασική έκφραση της διατήρησης της ανταγωνιστικής θέσης των επιχειρήσεων αποτελεί η κερδοφορία τους, η οποία μετά από μια σοβαρή αύξηση το 1995 φαίνεται ότι θα σημειώσει περαιτέρω ενίσχυση το 1996. Στηρίξαμε και στηρίζουμε κάθε προσπάθεια που γίνεται για να κερδιθεί η μάχη της ανταγωνιστικότητας. Δημιουργούμε το κατάλληλο πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον με την υλοποίηση ενός μεγάλου προγράμματος έργων υποδομής, με τη βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών, με τη μείωση των επιτοκίων, με την παροχή ειδικών κινήτρων για επενδύσεις και προγράμματα αναδιάρθρωσης στις επιχειρήσεις, με την ένταξη στο ΚΠΣ ειδικών δράσεων για τη βιομηχανία, τις ΜΜΕ, τον τουρισμό, τον αγροτικό τομέα.

Οι εξελίξεις στο ισοζύγιο πληρωμών δεν ήταν αυτές που θα θέλαμε. Το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε το 1996. Η εξέλιξη αυτή όμως αντανακλά σε σημαντικό βαθμό εξωγενείς παράγοντες που δεν ελέγχονται από την Κυβέρνηση (π.χ. αύξηση της τιμής του πετρελαίου διεθνώς). Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι, παράλληλα η καθαρή εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων σημείωσε εντυπωσιακή αύξηση και υπερκάλυψε το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών (1996: 7,22 δισ. δολάρια, 1995: 2,34 δισ. δολάρια). Έτσι το ισοζύγιο πληρωμών (χωρίς το δανεισμό του δημόσιου τομέα) εμφάνισε πλεόνασμα 2,75 δισ. δολάρια. Το πλεόνασμα αυτό και ο καθαρός δανεισμός του δημόσιου τομέα οδήγησαν σε αύξηση των συναλλαγματικών διαθεσίμων της χώρας, τα οποία,

μαζί με το χρυσό, έφθασαν σε ύψος ρεκόρ (19,2 δισεκ. δολάρια) στο τέλος του 1996.

Η ισχυροποίηση αυτή της ελληνικής οικονομίας την έχει αναδείξει σε ένα σοβαρό οικονομικό πόλο στα Βαλκάνια. Οι οικονομικές μας επιδόσεις, σε συνδυασμό με το κλίμα και τις δυσκολίες που επικρατούν ακόμα στην περιοχή, γενικότερα, έχουν δημιουργήσει νέα συγκριτικά πλεονεκτήματα για την ελληνική οικονομία ως χώρο επενδυτικής, νομισματικής, θεσμικής και πολιτικής σταθερότητας.

Οι οικονομικές εξελίξεις στις οποίες αναφέρθηκα, συμπληρώνονται από τη θετική μεταβολή της συνολικής απασχόλησης, που όμως δεν απέτρεψε μια μικρή αύξηση και της ανεργίας. Το 1996, οι απασχολούμενοι αυξήθηκαν κατά 54 χιλιάδες περίπου έναντι 34 χιλιάδων νέων θέσεων απασχόλησης το 1995. Όμως και οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 26 χιλιάδες περίπου, παρά τον υψηλότερο ρυθμό μεγέθυνσης του ΑΕΠ. Αυτό όχι μόνο γιατί υπάρχει μια μακροπρόθεσμη τάση για μεγαλύτερη συμμετοχή του πληθυσμού στην αγορά εργασίας. Όταν οι ευκαιρίες για απασχόληση διευρύνονται με τη βελτίωση της οικονομικής συγκυρίας τότε περισσότερα άτομα προσφέρονται για εργασία και περισσότεροι μετανάστες εισέρχονται στη χώρα με αντίκτυπο στη αγορά εργασίας. Το θέμα της ανεργίας αποτελεί για την κυβέρνησή μας ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια, όχι μόνο της οικονομικής, αλλά και της κοινωνικής μας πολιτικής.

Για την αντιμετώπιση του κρίσιμου αυτού προβλήματος, η κυβέρνησή μας με ειδικό νόμο το 1996 προχώρησε σε μια πρώτη δέσμη μέτρων, που προσδοκούμε ότι θα έχουν θετικά αποτελέσματα. Πρωταρχικό μας μέλημα είναι όχι μόνο η βελτίωση της εισοδηματικής κατάστασης όσων κατέχουν ήδη μια δουλειά, αλλά και η δημιουργία συνθηκών πρόσβασης στην αγορά εργασίας για όσους είναι απέξω. Πάντως το μεγενθυνόμενο ΑΕΠ διαγράφει την πιο ελπιδοφόρα προοπτική για την καταπολέμηση της ανεργίας.

Η κοινωνική συνοχή είναι βασική επιλογή πολιτικής για την κυβέρνησή μας και γι' αυτό η κοινωνική ευαισθησία αποτέλεσε κεντρικό στοιχείο για τα μέτρα που προωθήσαμε. Οι αμοιβές, των εργαζομένων στο σύνολο της οικονομίας αυξήθηκαν κατά 3% σε πραγματικούς όρους το 1996, υψηλότερο από το ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας. Είναι ένα κόστος ως προς την πρόοδο της σταθεροποίησης που αποδεχτήκαμε. Το αποδεχτήκαμε όπως και προωθήσαμε μια σειρά από άλλα μέτρα γιατί θέλουμε τη κοινωνία μας πιο δίκαιη, θέλουμε να περιορίσουμε τις αντιθέσεις, την αντιπαλότητα, τις διαφοροποιήσεις. Εφαρμόσαμε πολιτικές που βοήθησαν στην αντιμετώπιση προβλημάτων σημαντικών τμημάτων του ελληνικού λαού, π.χ. το ΕΚΑΣ για τους συνταξιούχους που έχουν πραγματικά χαμηλά εισοδήματα, το οποίο εισπράττουν σήμερα περίπου 340 χιλιάδες δικαιούχοι. Η αύξηση και η τιμαριθμοποίηση των αγροτικών συντάξεων, η μετατροπή του ΟΓΑ σε Ταμείο Κύριας Ασφάλισης, η αύξηση στα επιδόματα ανεργίας, στα άτομα με ειδικές ανάγκες, αποτελούν ενδεικτικά παραδείγματα της πολιτικής για τη κοινωνική συνοχή

που ακολούθησε η κυβέρνησή μας. Όμως δεν πρέπει να ξεχνάμε, ότι και άλλα μέτρα γενικότερης πολιτικής που προωθήθηκαν, όπως η αύξηση των δαπανών για την υγεία και την παιδεία, η αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος, ο περιορισμός της δημόσιας σπατάλης, η πολιτική καταπολέμησης της ανεργίας και η αποκλιμάκωση ^{της} αποτελούν μέτρα που ενισχύουν τον κοινωνικό χαρακτήρα της οικονομικής πολιτικής και οδηγούν στη βελτίωση της θέσης των πιο αδύναμων κοινωνικών στρωμάτων.

Από τις εξελίξεις που περιέγραψα προκύπτει ότι σημειώθηκε σημαντική πρόοδος προς την ^{οικονομική} σύγκλιση της ελληνικής οικονομίας προς τις επιδόσεις των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και τη διαμόρφωση συνθηκών οικονομικής σταθερότητας και αυτοτροφοδοτούμενης οικονομικής ανάπτυξης. Όλα τα μεγέθη στα οποία αναφέρονται τα κριτήρια σύγκλισης της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση εξελίσσονται ικανοποιητικά και σύμφωνα με τους στόχους του προγράμματος σύγκλισης. Όμως παρά την αξιόλογη πρόοδο που έγινε σε πολλούς τομείς η απόσταση που μας χωρίζει από τους τελικούς στόχους της οικονομικής πολιτικής είναι σημαντική. Ο πληθωρισμός εξακολουθεί να είναι υψηλός σε σχέση με το ρυθμό στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με βάση τα τελευταία στοιχεία, ο πληθωρισμός στο Βέλγιο, τη Δανία, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, την Ολλανδία, την Αυστρία και τη Φινλανδία είναι γύρω στο 2% ή και πιο κάτω.

Το δημόσιο έλλειμμα και το χρέος παραμένουν υψηλά, πολύ πιο πάνω από τις τιμές αναφοράς της Συνθήκης του Μάαστριχτ, και θέτουν περιορισμούς στην αναπτυξιακή προοπτική της χώρας. Η παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας παραμένει σε χαμηλά επίπεδα σε σχέση με τις αντίστοιχες επιδόσεις των χωρών που μας ανταγωνίζονται. Οι τελευταίες εξελίξεις στο ισοζύγιο πληρωμών αντανakλούν αυτές τις αδυναμίες της οικονομίας που πρέπει να αντιμετωπισθούν.

Η Ελλάδα δεν ικανοποιεί ακόμη κανένα από τα κριτήρια που καθορίζει η Συνθήκη του Μάαστριχτ για τη συμμετοχή στη νομισματική ένωση. Η έναρξη της νομισματικής ένωσης τον Ιανουάριο του 1999, που είναι πια βέβαια, πρέπει να αποτελέσει ισχυρό κίνητρο για την Ελλάδα να εντείνει τις προσπάθειές της για την επίτευξη της οικονομικής σύγκλισης στη διετία 1998-99 ώστε να μπορέσει να συμμετάσχει στη νομισματική ένωση σύμφωνα με τις ρυθμίσεις που προβλέπουν οι συνθήκες. Ο στόχος αυτός είναι εφικτός, εφόσον συνεχιστεί η άσκηση της οικονομικής πολιτικής που ακολουθείται τα τελευταία χρόνια με σταθερότητα και συνέπεια. Δεν πρέπει όμως να εφησυχάζουμε γιατί τα χρονικά περιθώρια για να ικανοποιήσουμε τα κριτήρια της Συνθήκης που αφορούν την οικονομική σύγκλιση δεν είναι μεγάλα.

Το κυριότερο που πρέπει να προσέξουμε είναι να μην ξεπερνάνε οι απαιτήσεις που θέλουμε να ικανοποιήσει η οικονομία τις παραγωγικές της δυνατότητες. Τα όρια μέσα στα οποία μπορούμε να κινηθούμε είναι ευρύτερα όταν το ΑΕΠ μεγεθύνεται. Αυτό είναι και το μεγάλο όφελος της αύξησης του ΑΕΠ. Επειδή όμως τα όρια

είναι ευρύτερα δεν σημαίνει ότι δεν είναι αυστηρά προσδιορισμένα: Απόπειρες να ξεπεραστούν θα έχουν αρνητικό αποτέλεσμα.

Η μεγέθυνση του ΑΕΠ συσχετίζεται με δύο παράγοντες: τη βελτίωση της παραγωγικότητας και τη διόγκωση της απασχόλησης. Η βελτίωση της παραγωγικότητας οριοθετεί την αύξηση των πραγματικών εισοδημάτων όλων μας. Αν απαιτήσουμε μεγαλύτερες αυξήσεις από την παραγωγικότητα το εγχείρημα μπορεί και να μετατρέψει την πραγματική μεγέθυνση του ΑΕΠ σε επιτάχυνση του πληθωρισμού. Δηλαδή θα ζημιωθούμε διπλά: θα χάσουμε την πραγματική μεγέθυνση και θα φορτωθούμε πληθωριστική έξαρση.

Ο άλλος παράγοντας, -η διόγκωση της απασχόλησης- είναι εξαιρετικής σημασίας για την καταπολέμηση της ανεργίας. Υψηλοί ρυθμοί μεγέθυνσης του πραγματικού ΑΕΠ δημιουργούν το πιο ευνοϊκό πλαίσιο για τη μείωση της ανεργίας. Επομένως σε καμμία περίπτωση δεν πρέπει να διακινδυνεύσουμε τη μεγέθυνση με απαιτήσεις δυσανάλογες προς τις δυνατότητές μας.

Κυρίες και Κύριοι,

Μόλις πριν λίγους μήνες, σύσσωμη η αντιπολίτευση κατηγορούσε την κυβέρνηση ότι έχει φέρει την οικονομία σε δεινή θέση και ότι ετοιμαζόταν να υποβάλει το λαό σε σκληρές θυσίες. Για άλλη μια φορά έχασε την αξιοπιστία της.

Θέλω, στο σημείο αυτό, να τονίσω κάτι που η αντιπολίτευση έχει δυσκολίες να κατανοήσει. Η επιτυχία της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης, της όποιας κυβέρνησης στα χρόνια που έρχονται, κρίνεται από τρία και όχι ένα, μέτρα επιτυχίας:

Το *πρώτο* είναι, φυσικά, η βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων και συνθηκών στην τρέχουσα περίοδο σε σχέση με την προηγούμενη.

Το *δεύτερο*, συνίσταται στην εκπλήρωση των προϋποθέσεων για τη συμμετοχή της χώρας στη νέα ευρωπαϊκή οργάνωση που συγκροτείται μέσω της ΟΝΕ.

Η βελτίωση των οικονομικών κάθε χρόνο σε σχέση με τον προηγούμενο, δεν αίρει την πραγματικότητα, ότι πρέπει να βελτιώσουμε ακόμα περισσότερο τις μακροοικονομικές ανισορροπίες, όπως άλλωστε και οι άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η ανάγκη αυτή συνεπάγεται μια συνεχή και πρόσθετη προσπάθεια, η οποία δεν απορρέει από επιδείνωση των οικονομικών ή αποτυχία, όπως συχνά προβάλλει η αντιπολίτευση, αλλά από την ανάγκη να γίνουν και άλλα βήματα για την αναγκαία βελτίωση των οικονομικών μας επιδόσεων.

Το *τρίτο* στοιχείο, αφορά την ανάπτυξη και την ανταγωνιστική ικανότητα.

Η επίτευξη των κριτηρίων του Μάαστριχτ δεν αρκεί για να εξασφαλίσει τη σταθερή συμμετοχή μας στην Οικονομική και

Νομισματική Ένωση. Η αύξηση της παραγωγικότητας και η ανάπτυξη αποτελούν τις καίριες προϋποθέσεις για την ανταγωνιστική ικανότητα του παραγωγικού μας συστήματος. Μόνο αν επιτύχουμε σ' αυτό το σημείο θα αποτρέψουμε το ενδεχόμενο να εξαναγκαστούμε σε μείωση των αμοιβών εργασίας και σε συνεχείς πολιτικές σταθεροποίησης για να προσαρμοστούμε στις συνθήκες της παγκόσμιας αγοράς. Ο παραγωγικός μετασχηματισμός και η ανάπτυξη είναι η μόνη διέξοδος.

Κυρίες και κύριοι

Για τη μάχη που δίνουμε σήμερα για την ισχυρή Ελλάδα η οικονομία είναι το πρώτο, το μεγάλο, το κρίσιμο μέτωπο.

Το νοικοκύρεμα της οικονομίας δεν το επιδιώκουμε από Ευρωπαϊκή ξеноμανία, ούτε επειδή λύσαμε όλα τα άλλα προβλήματα και δε μας μένει πια παρά να επιτύχουμε την αντικατάσταση της δραχμής από το Εύρω. Ούτε προβάλλουμε την προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής για να ξεχνιούνται, τάχα, άλλες απειλές που μας πιέζουν. Επειδή υπάρχουν οι πιεστικές αυτές άλλες απειλές, είτε προέρχονται πρωταρχικά από γείτονες είτε ορισμένες φορές και από τις γενικότερες ανακατατάξεις στην παγκόσμια ισορροπία των δυνάμεων, ακριβώς γι' αυτό επιβάλλεται να ρίξουμε το βάρος στην προσπάθεια της οικονομικής προόδου. Όπως έδειξε η πρόσφατη παγκόσμια πείρα, οι δυναμικές αναμετρήσεις που έγιναν σε διαστάσεις πολύ πιο κολοσσιαίες από τις δικές μας, δεν κρίθηκαν τελικά στο πεδίο

των όπλων. Κρίθηκαν στο πεδίο του οικονομικού ανταγωνισμού των μεγάλων αντιπάλων. Υπάρχει σε αυτό ένα δίδαγμα που πρέπει να το αφομοιώσουμε. Το ίδιο πικρό δίδαγμα επαναλαμβάνεται και στη δύσκολη σημερινή κατάσταση μερικών γειτονικών μας χωρών. Η οικονομία είναι στήριγμα και όπλο για το έθνος σε όλα τα μέτωπά του. Η οικονομική προσπάθεια είναι η κατ' εξοχήν εθνική προσπάθεια γιατί αυτή τελικά κρίνει όλες τις άλλες. Στη ~~χώρα~~ ^{μία χώρα αο(η μένυ)} της παραιοοικονομίας η άμυνα του Έθνους αρχίζει από τους ελέγχους της εφορίας.

Η εθνική σημασία της οικονομικής ανάπτυξης δεν είναι κάτι το νέο. Αποτελούσε πάντα, τουλάχιστον για το ΠΑΣΟΚ, αλλά θέλω να πιστεύω όχι μόνον για το ΠΑΣΟΚ, θεμέλιο της πολιτικής μας. Αυτό δεν άλλαξε. Άλλαξαν, όμως, τα διεθνή πλαίσια. Άλλαξε κυρίως ο τρόπος που αντιμετωπίζουμε το διεθνή χώρο, όχι μόνο στη δική μας χώρα αλλά στον κόσμο ολόκληρο. Άλλοτε οι χώρες που είχαν πρόβλημα προάσπισης της ανεξαρτησίας των λαών τους, της απαλλαγής από διεθνείς εξαρτήσεις, έσπευδαν μόλις τους δινόταν πολιτικά η δυνατότητα, να ξεκινήσουν προγράμματα εκβιομηχάνισης με κατεύθυνση τη μεγαλύτερη δυνατή ανεξαρτητοποίηση των οικονομιών τους από την παγκόσμια αγορά. Όρθωναν ένα δασμολογικό και συναλλαγματικό τείχος απέναντι στο παγκόσμιο εμπόριο.

Σήμερα ακόμα και αν υποθέσουμε ότι η εσωστρεφής εκβιομηχάνιση ήταν ένα αναπόφευκτο στάδιο της οικονομικής εξέλιξης ο τρόπος αυτός έχει ξεπεραστεί, έχει γίνει βλαβερός. Απόδειξη: Μόνο οι χώρες που στήριξαν την οικονομική τους

ανάπτυξη στη συμμετοχή και όχι στην αποφυγή της παγκόσμιας αγοράς πέτυχαν τη μετάβασή τους από μία παραδοσιακή σε μια σύγχρονη ανταγωνιστική οικονομία.

Οικονομική πολιτική ικανή να εξασφαλίσει διεθνή στηρίγματα, στηρίγματα ανεξαρτησίας για χάρη της χώρας δεν εξασφαλίζεται με την εσωστρέφεια που οδηγεί στην οικονομική αποτυχία. Η οικονομική ανάπτυξη, ιδιαίτερα στις σημερινές συνθήκες που ο κόσμος ενώνεται τόσο πολύ, προϋποθέτει συνεργασία και συμμετοχή σε υπερεθνικά οικονομικά σύνολα. Τα σύνολα αυτά είναι που προσφέρουν τα πλαίσια για μεγάλης κλίμακας σοβαρές επενδύσεις που χωρίς αυτές δε γίνεται οικονομική ανάπτυξη. Έξω από τα υπερεθνικά οικονομικά σύνολα υπάρχει μόνον η μοίρα της παλιάς Αλβανίας. Δεν πρόκειται να τη μιμηθούμε σε κανένα επίπεδο.

Θεωρούν ίσως, ορισμένοι, καλοπροαίρετα δεν αμφιβάλλω, αντιφατική τη διεκδίκηση της εθνικής ανεξαρτησίας με τη συμμετοχή σε υπερεθνικά οικονομικά σύνολα. Υπάρχουν ορισμένοι που αμφιβάλλουν κατά πόσον οι ομοσπονδιακού τύπου δεσμεύσεις, όπως αυτές που έχει αναλάβει η χώρα μας απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συμβιβάζονται με την αρχή της εθνικής κυριαρχίας στον οικονομικό τομέα ή και γενικότερα. Υπάρχουν, κόμματα που καλλιεργούν την Ευρωφοβία για να παρασύρουν τους λαούς σε απαρχαιωμένες αντιδραστικές πολιτικές θέσεις. Είναι καιρός να καταλάβουμε όλοι, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αποβλέπει στην εξαφάνιση της κυριαρχίας των μελών της. Αποβλέπει στη συλλογική, ^{ευδυνάμωση} ~~ανάκτηση~~ και άσκηση από την πλευρά

των Ευρωπαϊκών λαών, μιας κυριαρχίας που σε μεγάλο βαθμό την έχουν ^{ακρωσυνάμωσει} ~~στερήσει~~ στον καθένα χωριστά, οι σύγχρονες εξελίξεις.

Αυτό κατ' εξοχήν φαίνεται στον τομέα του Ενιαίου Νομίσματος. Χωρίς ενιαίο νόμισμα η άσκηση κυρίαρχης νομισματικής πολιτικής είναι αδύνατη για οποιονδήποτε στη σημερινή Ευρώπη. Είναι γνωστό ότι η Γαλλία, και κανείς άλλος στην Ευρώπη, δεν μπορούσε να κατεβάσει τα επιτόκιά του για να τονώσει την οικονομία του όσον καιρό τα διατηρούσε ψηλά η Γερμανία για να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της επανενοποίησης των δύο Γερμανιών. Που βρισκόταν τότε η κυρίαρχη άσκηση νομισματικής πολιτικής από τη Γαλλία; Μήπως η κυριαρχία αυτή έχει γίνει προνόμιο της Γερμανίας; Καθόλου. Η Γερμανία αντιμετωπίζει, ή τουλάχιστον αντιμετώπιζε μέχρι πρόσφατα, πρόβλημα υπερβολικά ισχυρού μάρκου που εμποδίζει τις εξαγωγές της. Δεν ήταν γερμανική επιδίωξη το υπερβολικά ισχυρό μάρκο. Ήταν μια ανεπιθύμητη για τους Γερμανούς εξαγωγείς συνέπεια των επιτοκίων τους, που τη δημιούργησαν οι αγορές επωφελούμενες από την πολυδιάσπαση του Ευρωπαϊκού νομισματικού χώρου. Τελικά ανεξάρτητη νομισματική πολιτική έκανε μόνον το δολάριο.

Αυτή την ανεξαρτησία, που καμμία Ευρωπαϊκή χώρα μόνη της δεν μπορεί πια να την ασκήσει, μπορούν να τη διεκδικήσουν από κοινού όλες μαζί, ενώνοντας τα νομίσματά τους. Ο υπερεθνικός χώρος της Ευρώπης, με την προϋπόθεση ότι ολοκληρώνεται, προσθέτει βαθμούς ανεξαρτησίας στα μέλη του. Στην ανάκτηση της Ευρωπαϊκής ανεξαρτησίας μπορεί και η Ελλάδα να παίξει το ρόλο της για να έχει το μερίδιό της. Μερίδιο λογικό, ανάλογο με τις

δυνάμεις μας, στην κοινή ~~διαχείριση~~ της νομισματικής κυριαρχίας. Αλλά δεν είναι εκεί ο κύριος λόγος που μας κάνει να επιδιώκουμε τη συμμετοχή μας στο Ενιαίο Νόμισμα. Είναι ότι αποτελεί ζωτικό εθνικό μας συμφέρον η πραγματική ισχυροποίηση της οικονομίας μας. Όπως τόνισα ήδη, στις σημερινές συνθήκες ισχυρή μπορεί να γίνει μόνον μια ανοιχτή οικονομία, πλήρως ενταγμένη στο περιφερειακό υποσύνολο της παγκόσμιας αγοράς, όπου γεωγραφικά συμβαίνει να ανήκει, ικανή φυσικά να συναλλάσσεται και με όλο τον υπόλοιπο κόσμο. Ο λόγος δεν είναι μόνον ότι τα συγκριτικά παραγωγικά πλεονεκτήματα της χώρας αξιοποιούνται χωρίς στρεβλώσεις - όχι αυτόματα ασφαλώς αλλά ύστερα από συγκεκριμένες, προσεχτικά σχεδιασμένες κοινές προσπάθειες επιχειρηματιών, εργαζομένων και κράτους - στον ανοιχτό διεθνή εμπορικό χώρο. Είναι περισσότερο ότι η συμμετοχή μας σε ένα μεγάλο και πετυχημένο διεθνές οικονομικό υποσύνολο μας προσφέρει μια οικονομική ταυτότητα που εγγυάται στους επενδυτές, Έλληνες και ξένους, τη δυνατότητα της επιτυχίας των επενδύσεών τους στην Ελλάδα. Η ισότιμη συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση - και όταν λέω ισότιμη συμμετοχή εννοώ τη συμμετοχή μας στο Ενιαίο Νόμισμα με την ιδιότητα του πλήρους μέλους, αυτήν που επιδιώκουμε να επιτύχουμε σύντομα μετά το 1999 - μας κάνει δεκτούς σε έναν μεγάλο οικονομικό χώρο. Στο συνολικό αυτό χώρο της οικονομικής επιτυχίας μπορούμε να διεκδικήσουμε το δικό μας μέρος, με μεγαλύτερες πιθανότητες από εάν ήμασταν έξω απομονωμένοι. Τονίζω το «διεκδικήσουμε». Χάρισμα κανείς δε θα μας δώσει την οικονομική επιτυχία.

Κυρίες και Κύριοι,

Αν θέλουμε να πετύχουμε υψηλές αναπτυξιακές επιδόσεις στην επόμενη δεκαετία, πρέπει να διαμορφώσουμε τους όρους εκείνους που θα κάνουν τις επιδόσεις αυτές εφικτές.

Για το σκοπό αυτό, η διαρθρωτική πολιτική έχει για την κυβέρνησή μας στην περίοδο αυτή, ύψιστη προτεραιότητα. Ανάπτυξη σημαίνει αναδιάρθρωση, αναδιάταξη δυνάμεων, επιθετική προσαρμογή και εντοπισμό και εκμετάλλευση ευκαιριών.

Η διαρθρωτική μας πολιτική επικεντρώνεται στους ακόλουθους τέσσερις μεγάλους άξονες:

Πρώτον, στην αναδιοργάνωση του Κράτους και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Τόσο η ανάπτυξη, όσο και η κοινωνική συνοχή συνδέονται με το Κράτος. Όμως, όχι με οποιοδήποτε Κράτος. Κάνουν επιτακτική την ανάγκη ενός αποτελεσματικού Κράτους, το οποίο είναι σε θέση να προωθήσει πολιτικές.

Η κυβέρνηση υιοθέτησε μέτρα για να λειτουργήσει ο δημόσιος τομέας αποτελεσματικά και ανταγωνιστικά. Ήδη δεκαπέντε περίπου ΔΕΚΟ έχουν προχωρήσει στη διαδικασία αξιολόγησης και επιλογής νέων διοικήσεων και σύνταξης επιχειρηματικών σχεδίων, και θα ακολουθήσουν οι υπόλοιπες. Υλοποιούμε την απόφασή μας για περιορισμό των προσλήψεων στο δημόσιο τομέα. Προχωρούμε με ταχείς ρυθμούς την ιδιωτικοποίηση των

επιχειρήσεων του ΟΑΕ και της ΔΕΠ, ενώ τον Ιούνιο θα ολοκληρωθεί η πώληση του δεύτερου πακέτου μετοχών του ΟΤΕ. Στον τραπεζικό τομέα προωθείται η εξυγίανση των τραπεζών με κρατική συμμετοχή και προχωρούν οι διαδικασίες για την ιδιωτικοποίηση της Τράπεζας Κρήτης και της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος. Το σχέδιο νόμου για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας της Τράπεζας της Ελλάδας είναι ήδη έτοιμο. Στον τομέα του τουρισμού προωθούνται μέτρα για τον εκσυγχρονισμό του ΕΟΤ και την αξιοποίηση της περιουσίας του. Ο εξορθολογισμός των κινήτρων και η αναμόρφωση του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης αποτελούν επίσης εργαλεία προς την κατεύθυνση της πιο ορθολογικής χρήσης των πόρων που διαθέτουμε.

Δεύτερος μεγάλος άξονας της διαρθρωτικής μας πολιτικής είναι η στήριξη του αγροτικού τομέα στη μεσο-μακροπρόθεσμη διαδικασία απελευθέρωσης του ανταγωνισμού. Η στρατηγική μας για τον αγροτικό τομέα αποβλέπει στη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής γεωργίας, στη βιώσιμη και πολυδύναμη ανάπτυξη των αγροτικών περιφερειών της χώρας και στη δημιουργία ενός δικτύου προστασίας για τον αγροτικό πληθυσμό. Με ειδικές παρεμβάσεις, όπως ιδίως, για τους νέους αγρότες, την πολιτική γης, επενδυτικά κίνητρα, πολιτική κατάρτισης, τη βελτίωση των μηχανισμών καταβολής των ενισχύσεων στους αγρότες, τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής, τον ΕΛΓΑ, αλλά και τη γενικότερη προώθηση αναπτυξιακών διαδικασιών στην Περιφέρεια, στηρίζουμε τους αγρότες και τις αλλαγές που θα δώσουν ώθηση στην Περιφέρεια. Οι νέες σχέσεις οφείλουν να δημιουργούν ακόμα

καλύτερες συνθήκες και προοπτικές για τον κόσμο που ζει στην ύπαιθρο.

Τρίτο μεγάλο πεδίο των διαρθρωτικών μας παρεμβάσεων θα αποτελέσουν ζητήματα σχετικά με την αγορά εργασίας και το ασφαλιστικό.

Σε όλες τις χώρες με ισχυρή παρουσία Κράτους-Πρόνοιας έχουν ξεκινήσει προσπάθειες για τη διατύπωση μιας απάντησης στα προβλήματα οργάνωσης της εργασίας που προκύπτουν από την αναντιστοιχία της υπάρχουσας οργάνωσης εργασίας με τις εξελίξεις στις νέες τεχνολογίες και νέους τύπους παραγωγής. Στόχος είναι η νέα ρύθμιση των σχέσεων, ώστε να μην επικρατήσει αναρχία, και απουσία κανόνων προστασίας. ~~Ήδη, μια σειρά από κεκτημένα των εργαζομένων έχουν πάψει από τα πράγματα να είναι κεκτημένα.~~ Η λειτουργία των δικτύων πληροφόρησης, οι νέες τεχνολογίες, η εργασία από απόσταση, η παρουσία των μεταναστών και πολλά άλλα, ανατρέπουν μέρα με τη μέρα αυτό που ιστορικά θεωρήθηκε μη αμφισβητήσιμο. Πρέπει να βρούμε μια απάντηση στη δυναμική αυτή. Πρέπει να οργανώσουμε νέους κανόνες, γιατί η εμμονή στους παλαιούς απλούστατα δεν έχει κανένα αντίκρουσμα στην πράξη. Χρησιμεύει μόνο ως άλλοθι πολεμικής και στείρας αντίδρασης απέναντι στις εξελίξεις, άλλοθι που δεν βοηθάει σε τίποτα τους εργαζόμενους.

Οι λύσεις που στα επόμενα χρόνια θα δώσουμε στα θέματα αγοράς εργασίας, θα προσδιορίζουν τη δυναμική της αναπτυξιακής πορείας, της απασχόλησης, των εισοδημάτων και

της ανταγωνιστικότητας στα επόμενα χρόνια. Η προβληματική αυτή, άλλωστε, θα απασχολεί για μεγάλο χρονικό διάστημα όλες τις κοινωνίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέταρτος άξονας της διαρθρωτικής μας πολιτικής, η αναδιάρθρωση ενός ευρύτατου πεδίου υπηρεσιών και άλλων δραστηριοτήτων, στις οποίες συντελούνται θεμελιακές αλλαγές στη διεθνή οικονομία. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι μεταφορές, το σύστημα ενέργειας, ο τουρισμός, η Έρευνα και Τεχνολογία, το εκπαιδευτικό σύστημα, οι τηλεπικοινωνίες εντάσσονται ταχύτατα στη δυναμική του ανταγωνισμού.

Επιδίωξη της κυβέρνησης είναι να περιορίσουμε τις αναποτελεσματικές λειτουργίες, που συχνά συνδέονται με την ισχυρή κρατική παρουσία, και να δημιουργήσουμε πιο στέρεες ανταγωνιστικές και παραγωγικές δομές.

Κυρίες και κύριοι,

Τα παραπάνω δεν πρέπει να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι η ικανότητά μας να διαγνώσουμε ως χώρα έγκαιρα τις αναγκαίες αλλαγές, να προχωρήσουμε σ' αυτές, να αξιοποιήσουμε τις ευκαιρίες που δημιουργούνται εξαρτάται από τη κυβέρνηση και μόνο.

Η κυβέρνηση, όπως και κάθε κυβέρνηση στα πλαίσια μιας ελεύθερης οικονομίας δεν μπορεί να επιτύχει την οικονομική ανάπτυξη μόνη της. Την οικονομική ανάπτυξη την επιτυγχάνει το

μεγάλο πλήθος των παραγωγών. Την επιτυγχάνουν, οι εργαζόμενοι, οι επιχειρηματίες. Την επιτυγχάνουν, ίσως περισσότερο από όλους τα άτομα που συνενώνουν στο πρόσωπό τους κάθε μια από αυτές τις διαφορετικές αυτές ιδιότητες και τέτοιους έχουμε πάρα πολλούς στην Ελλάδα με το μεγάλο αριθμό των μικρομεσαίων της επιχειρηματιών.

Η οικονομική ανάπτυξη προϋποθέτει ατομική και συλλογική προσπάθεια του συνόλου, όχι επανάπαυση στις μαγικές φόρμουλες του κρατισμού ή του αυτοματισμού της αγοράς.

Η πολιτική μας αποβλέπει να συνδυάσει την αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα με την απελευθέρωση και την κινητοποίηση όλων των παραγωγικών δυνάμεων. Εκεί βρίσκεται η λύση της νέας εποχής, *παινετικά ιδέα της νέας εποχής*

Κυρίες και κύριοι,

Η χώρα μας βρίσκεται στην τετραετία αυτή σε μια εξαιρετικά κρίσιμη καμπή. Στο πεδίο της οικονομίας, τα επιτεύγματα πρέπει να εδραιωθούν, για να αποτραπούν πισωγυρίσματα, με οδυνηρές συνέπειες. Έχουμε πετύχει πολλά, αλλά δεν πρέπει να παρασυρθούμε από ανέμελη αισιοδοξία. Τα προβλήματα που έχουμε μπροστά μας είναι εξίσου σημαντικά, ίσως και σημαντικότερα, από όσα ξεπεράσαμε. Από την υπευθυνότητα της συμπεριφοράς όλων μας, της κυβέρνησης, των πολιτικών, και των κοινωνικών δυνάμεων στην επόμενη διετία, θα κριθεί η έκβαση της προσπάθειας για τη θέση και την παρουσία της χώρας μας στην Ευρώπη, στα Βαλκάνια, στην Ανατολική Μεσόγειο.

Το 1997, και τα επόμενα χρόνια, θα κριθούν τα θέματα των νέων κανόνων θεσμικής και λοιπής λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η μορφή της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης το θέμα της ένταξης της Κύπρου και της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και το θέμα των πόρων των Διαρθρωτικών Ταμείων για χώρες, όπως η δική μας.

Η πολιτική μας κατατείνει στη δημιουργία των προϋποθέσεων που θα προωθούν την αυτοτροφοδοτούμενη οικονομική ανάπτυξη και θα ενισχύουν τη διεθνή θέση της χώρας με ενδογενείς μηχανισμούς, μηχανισμούς που αντλούν τη δυναμική τους στο ίδιο τον τόπο μας.

Το έργο αυτό δεν είναι εύκολο. Είναι όμως καθήκον της κυβέρνησής μας να το φέρει σε πέρας, και να ανταποκριθεί έτσι στις προσδοκίες του ελληνικού λαού. Προϋποθέτει ικανότητα και δύναμη να ξεπεραστούν αντιδράσεις, να οικοδομηθούν συναινετικές διαδικασίες, να συστρατευθούν κοινωνικές δυνάμεις, να επιταχυνθούν διαδικασίες εκσυγχρονισμού στα πιο καθυστερημένα τμήματα της οικονομικής μας πραγματικότητας, και ιδιαίτερα στις κρατικές δομές της χώρας.

Εμείς θέλουμε και θα πετύχουμε, οι Έλληνες στις αρχές του 21ου αιώνα να αντιμετωπίζουν το παρόν και το μέλλον τους με αισιοδοξία με βεβαιότητα ότι είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις παγκόσμιες εξελίξεις, θέλουμε οι Έλληνες να έχουν εμπιστοσύνη στο τόπο τους, την ισχυρή Ελλάδα.